

Китайські дослідники про скорочені слова в китайській мові

Є. Чижевська

This article is dedicated to the study and investigation of the word shortening/abbreviation in Chinese language by Chinese linguists that formed under the dynamic society, science and technology development. Ascertained that Chinese linguists operated with the different terms for the notion “abbreviated words” and considered the differences between these terms.

Характерною рисою розвитку сучасної китайської мови є тенденція утворення та широкого використання скорочених назв в усному мовленні та письмових документах. Загалом, процес утворення скорочень можна визначити як заміну будь-якого усталеного виразу (слова чи словосполучення) коротшим, але зі збереженням загального змісту. Поява слів-скорочень, як правило, пов'язана з комунікативною функцією мови, та забезпечує потреби в спілкуванні за рахунок конденсування інформації та підвищення інформаційної цінності конкретних елементів мовного матеріалу.

Складноскорочені слова китайської мови широко використовуються в різних сферах життєдіяльності. Аби глибше зрозуміти виникнення та класифікацію складноскорочених слів китайської мови, необхідно звернути увагу на дослідницькі роботи таких відомих китайських лінгвістів як Чень Вандао, Чжун Цзялін, Ма Цінчжу, Чен Жун, Ван Лігін, Ін Чжипін (які використовували поняття 缩略语 *suōlüèyǔ* для позначення явища скорочення) [Cheng Rong 1992, 16; Cheng Wangdao 2001, 177; Ma Qingzhu 1987, 21; Wang Liyan 1998, 7; Xiandai hanyu suōlüèyǔ cidian 1986; Yin Zhiping 1999, 73], Люй Шусян, Чжу Десі та Ян Цзяньго (оперували поняттям 简称 *jiǎnchēng*, яке також стосувалося явища скорочення слова) [Lü Shuxiang 1952, 58; Yang Jianguo 2007, 74], Мінь Хуалун (запропонував термін 简略语 *jiǎnlüèyǔ*, що синтезував у собі поняття 简称 та 简略语) [Huang Yuanlong 2008, 84], Го Лянфу (вивів термін 简缩词 через поняття 简缩) [Guo Liangfu 1982, 1]. Пропонуючи своє власне тлумачення поняття скорочення, дослідники користувалися синонімічними за значенням словами (ієрогліфами 简 *jiǎn* скорочувати, 略 *lüè* скорочувати, опускає, 缩 *suō* стягувати, скорочувати), хоча розуміння поняття складноскорочених слів у них було різне.

Значення цих термінів неоднакове, тому існує дві основні точки зору, щодо визначення їх змісту. По-перше, одні дослідники поєднували поняття 简称 та 略语, вважаючи, що між ними не існує відмінностей. У новому виданні “辞海” зазначається, що термін “简称 або 略语, 缩略语 – зазвичай скорочені назви”, тобто таким чином тлумачення цих понять ототожнюється, прирівнюється [Xia Zhengnong 1999, 1887]. У збірнику лінгвістичних досліджень “中国大百科全书” *zhōngguó dà bǎikē quánshū* стверджується, що термін 缩略语 *suōlüèyǔ* має іншу назву – 简称, а «формується за допомогою процесу вилучення специфічного головного елемента зі словосполучення» [Zhongguo dabaikequanshu 2002, 377]. Дані словоскорочення класифікують на:

1) Структурні скорочення відповідно до кількості морфем, що випадають.

а) Двоморфемні скорочення:

文字改革 *wénzì gǎigé* реформа писемності → 文改 *wéngǎi*;

扫除文盲 *sǎochú wénmáng* ліквідація безграмотності → 扫盲 *sǎománg*;

人民警察 *rénmín jǐngchá* народна міліція → 民警 *mínjǐng*;
华侨事务 *huáqiáo shìwù* зі справ емігрантів (китайців, що проживають за кордоном) → 侨务 *qiáowù*;
清华大学 *qīnghuá dàxué* університет Цінхуа → 清华 *qīnghuá*;
人民公社 *rénmíngōngshè* народна комуна → 公社 *gōngshè*;
科学技术委员会 *kēxué jìshù wéiyuánhuì* Науково-технічний комітет → 科委 *kēwěi*;

东南亚国家联盟 *dōngnányànguójīā liánméng* Асоціація держав Південно-Східної Азії → 东盟 *dōngméng* [Zhongguo dabaikequanshu 2002, 377].

б) Триморфемні скорочення:

青年 *qīngnián*, 少年 *shàonián* молодь → 青少年 *qīngshàonián*;
供销合作社 *gōngxiāo hézuòshè* постачально-збутовий кооператив → 供销社 *gōng xiāoshè*;

北京师范大学 *běijīng shīfàn dàxué* Пекінський педагогічний університет → 北师大 *běishīdà*;

人民代表大会 *rénmín dàibiǎo dàhuì* Збори народних депутатів → 人代会 *réndài huì*;

数学物理化学 *shùxué wùlǐ huàxué* математика, фізика, хімія → 数理化 *shùlǐhuà*;

中国人民解放军 *zhōngguó rénmin jiěfàngjūn* Народно-визвольна армія Китаю → 解放军 *jiěfàngjūn*;

中央人民广播电台 *zhōngyāng rénmin guǎngbō diàntái* Центральна народна радіостанція → 中央台 *zhōngyāngtái* [Zhongguo dabaikequanshu 2002, 377-378].

в) Чотириморфемні скорочення:

北京大学附属中学 *běijīng dàxué fùshǔ zhōngxué* середня школа при Пекінському університеті → 北大附中 *běidà fùzhōng*;

清华大学附属中学 *qīnghuá dàxué fùshǔ zhōngxué* середня школа при університеті Цінхуа → 清华附中 *qīnghuá fùzhōng*;

亚洲及太平洋区域和平联络委员会 *yàzhōu jí tàipíngyángqūyù héping liánluò wéiyuánhuì* Комітет азієсько-тихоокеанського регіону → 亚太和联 *yàtài hélián* [Zhongguo dabaikequanshu 2002, 378].

г) П'ятиморфемні скорочення:

欧洲经济共同体 *ōuzhōu jīngjì gòngtóngtǐ* Європейська економічна спільнота → 欧洲共同体 *ōuzhōu gòngtóngtǐ* [Zhongguo dabaikequanshu 2002, 378].

2) Вилучення спільної морфемі для всіх слів та додавання до неї числівника чи рахівного слова:

身体好 *shēntǐhǎo* мати хороше здоров'я, 学习好 *xiéxíhǎo* добре навчання, 工作好 *gōngzuòhǎo* добре працювати → 三好 *sānhǎo* «три добре»¹;

农业现代化 *nóngyè xiàndàihuà* модернізація сільського господарства, 工业现代化 *gōngyè xiàndàihuà* модернізація промисловості, 科学技术现代化 *kēxué jìshù xiàndàihuà* модернізація науки і техніки, 国防现代化 *guófáng xiàndàihuà* модернізація оборони → 四个现代化 *sìgèxiàndàihuà* чотири модернізації;

心灵美 *xīnlíngměi* душевна краса, 语言美 *yǔyánměi* чарівність мови, 行为美 *xíngwéiměi* гарна поведінка, 环境美 *huánjīngměi* гарне середовище → 四美 *sìměi* «співпадання чотирьох чарівних привідів» [Zhongguo dabaikequanshu 2002, 378].

3) Вторинні скорочення:

四个现代化 *sìgèxiàndàihuà* чотири модернізації → 四化 *sìhuà* [Zhongguo dabaikequanshu 2002, 378].

¹ Гасло, що запропонував Мао Цзедун у 1953 році, звертаючись до молоді.

Китайські лінгвісти Лі Сіцзун та Сунь Ляньфень у своїй праці наголошують, що “ускладнене та довге слово перетворюється на слово зі скороченою структурою, зміст якого не змінюється” [Li Xizong, Sun Lianfen 1986, 2], “слова, що утворилися способом скорочення, 缩略语词, мають іншу назву – 略语 чи 简称” [Li Xizong, Sun Lianfen 1986, 2]. Виділяють чотири види 简称:

1) 缩合 *suōhé* – скорочення (слово або словосполучення розмежовується на компоненти, а згодом частина з них опускається, а інші поєднуються разом, утворюючи скорочене слово, наприклад, 扫除文盲 *sǎochú wénmáng* → 扫盲 *sǎománg* ліквідація безграмотності);

德育 *déyù* моральне виховання, 智育 *zhìyù* розумове виховання, 体育 *tǐyù* фізичне виховання → 德智体 *dézhitǐ*;

中医 *zhōngyī* китайська медицина, 西医 *xīyī* західна медицина → 中西医 *zhōngxīyī* китайська та європейська медицина [Li Xizong, Sun Lianfen 1986, 2-8].

2) 节略 *jiélüè* – опускання (залишається лише частина, що визначає назву чи ім'я, а інша – опускається, наприклад, 复旦大学 *fúdàn dàxué* Фуданьський університет → 复旦 *fùdàn*;

王府井大街 *wángfǔjǐng dàjiē* вулиця Ванфуцзін → 王府井 *wángfǔjǐng*;

中国人民解放军 *zhōngguó rénmín jiěfàngjūn* Національна визвольна армія Китаю → 解放军 *jiěfàngjūn* [Li Xizong, Sun Lianfen 1986, 8-9].

3) 简代 *jiǎndài* – скорочення із заміщенням (створюються назви місцевості, країн, міст, а також терміни, що міцно вкоренилися в мові; скорочення, що утворилися цим способом, не можуть довільно змінюватись; наприклад, 上海 *shànghǎi* Шанхай → 沪 *hù*;

南京 *nánjīng* Нанкін → 宁 *níng*;

天津 *tiānjīn* Тяньцзінь → 津 *jīn*;

法兰西共和国 *fǎlánxī gònghéguó* Франція → 法国 *fǎguó*;

苏维埃社会主义共和国联盟 *sūwéi'āi shèhuìzhǔyì gònghéguó liánméng* СРСР → 苏联 *sūlián*;

朝鲜民主主义人民共和国 *cháo xiǎn mínzhǔ zhǔyì rénmín gònghéguó* Кореїська Народно-Демократична Республіка → 朝鲜 *cháo xiǎn* [Li Xizong, Sun Lianfen 1986, 9-10].

4) 统括 *tǒngkuò* – узагальнення (у поширеному вислові виділяється одна загальна частина й перед нею додається числівник, що позначає кількість складових частин, які піддаються скороченню, наприклад, 农业现代化 *nóngyè xiàndàihuà* модернізація сільського господарства, 工业现代化 *gōngyè xiàndàihuà* модернізація промисловості, 科学技术现代化 *kēxué jìshù xiàndàihuà* модернізація науки й техніки, 国防现代化 *guófáng xiàndàihuà* модернізація оборони → 四化 *sìhuà* чотири модернізації,

老鼠 *lǎoshǔ* щури, 苍蝇 *cāngyīng* мухи, 蚊子 *wénzi* комари, 臭虫 *chòuchong* клопи → 四害 *sìhài* чотири шкідника [Li Xizong, Sun Lianfen 1986, 10-12].

Таким чином, можна помітити, що поняття 简称 та 缩略语, які пропонують мовознавці, мають лише різну назву одного явища, і обидва вони визначають одну його суть, тобто є дублетами.

У сучасному словнику китайської мови “现代汉语词典” *xiàndài hànyǔ cídiǎn* поняття 简称 інтерпретується як “скорочена форма складної назви” [Xiandai hanyu cidian 2002], а до прикладів відносять: 中专 *zhōngzhuān* спеціалізована середня школа (中等专业学校 *zhōngděng zhuānyè xuéxiào*), 奥运会 *àoyùnhuì* Олімпійські ігри (奥林匹克运动会 *àolínpǐkè yùndònghuì*), у свою чергу термін 略语 тлумачать як “скорочену форму словосполучення” [Xiandai hanyu cidian 2002]: 土改 *tǔgǎi*

аграрна реформа (土地改革 *tǔdì gǎigé*), 扫盲 *sǎománg* ліквідація безграмотності (扫除文盲 *sǎochú wénmáng*), 脱产 *tuōchǎn* ніти з виробництва (脱离生产 *tuōlí shēngchǎn*), 沧桑 *cāngsāng* великі зміни (沧海桑田 *cānghǎisāngtián*). Таким чином поняття 简称 та 略语 *lüèyǔ* розмежують, а в поєднанні їх слід визначити як 缩略词 (складноскорочені слова), а в більшості випадків – 缩略词语 (складноскорочені словосполучення). Відомий китайський мовознавець Чжун Цзялін стверджує, що «до 缩略语 сучасної китайської мови входять поняття 简称 та 合称 *héchéng* (зіставна назва), у свою чергу 简称 – скорочена назва певного явища, наприклад, 清华大学 *qīnghuá dàxué* → 清华 *університет Цінхуа*; у той час як 合称 визначає скорочену назву кількох явищ чи предметів одночасно, наприклад, 海军 *hǎijūn* *військово-морські сили*, 陆军 *lùjūn* *сухопутні війська*, 空军 *kōngjūn* *військово-повітряні сили* → 三军 *sānjūn* *три види військ*» [Xiandai hanyu suolüeyu cidian 1986].

Китайський лінгвіст Ма Цінчжу, досліджуючи скорочення слів, зазначив, що «до складу 缩略语 входять 简称; 简称 – це лише певна структура назви, що виступає іменником або іменниковим словосполученням» [Ma Qingzhu 1987, 21], у той час 缩略语 можуть складатися також з описових дієслів, наприклад, 援建 *yuánjiàn* *внесок у будівництво* відповідником якому є 援助建设 *yuánzhù jiànshè*. На думку Мінь Хуалуна «简称 – це скорочена форма назви, яка включає іменникові усічення та скорочення іменникових словосполучень; 略语 – скорочені словосполучення, що не мають іменникового характеру» [Min Hualong 1984, 84]. Інший відомий мовознавець Чжан Сяоке стверджує, що «до складу 略语 входять 压缩 та 统括» [Zhang Xiaoke 2004, 112], у той час коли «简称 виступає словом, що має іменниковий характер» [Zhang Xiaoke 2004, 112]. Таким чином, спостерігаємо, що лінгвісти, аби розмежувати поняття 简称 та 略语, досліджують граматичні зв'язки між структурними компонентами слів, що скорочуються.

Хоу Мінь у своїй статті присвяченій питанням китайської аббревіації зазначив, що 简代 *jiǎndài* (скорочення із заміщенням), що запропонували Лі Сіцзун та Сунь Ляньфень, не можна віднести до способу утворення складноскорочених слів, тому що скорочена та початкова назви не пов'язані між собою, наприклад, скорочення 沪 – це лише інша назва міста 上海 *Шанхай*, а не її скорочений варіант [Hou Min 1997, 63]. Натомість він пропонує класифікувати складноскорочені слова на три види:

1) 缩合 – скорочення:

德育 *déyù* *моральне виховання*, 智育 *zhìyù* *розумове виховання*, 体育 *tǐyù* *фізичне виховання* → 德智体 *dézhitǐ*;

学院 *xiuéyuàn* *інститут*, 学校 *xiuéxiào* *навчальний заклад* → 院校 *yuànxiào*;

老师 *lǎoshī* *вчитель*, 学生 *xiúsheng* *учень* → 师生 *shīshēng* *вчителі та учні*;

香港商人 *xiānggǎng shāngrén* *бізнесмен з Гонконгу* → 港商 *gǎngshāng*;

香港 *xiānggǎng* *Гонконг*, 台湾 *táiwān* *Тайвань* → 港台 *gǎng tái* *Гонконг і Тайвань*;

大型 *dàxíng* *великогабаритний*, 中型 *zhōngxíng* *середньогабаритний* → 大中型 *dàzhōngxíng* *предмети великого та середнього розмірів*;

离休 *líxiū*, 退休 *tìxiū* *йти на пенсію* → 离退休 *lítìxiū* [Hou Min 1997, 64].

2) 节略 – опускання:

复旦大学 *fùdàn dàxué* → 复旦 *Фуданьський університет*;

甘肃 *gānsū* *Ганьсу* → 甘 *gān*;

天津 *tiānjīn* *Тяньцзінь* → 津 *jīn*;

阿拉伯也门共和国 *ālābó yěmén gònghéguó* *Єменська Арабська Республіка* → 也门 *yěmén* *Ємен* [Hou Min 1997, 64-65].

3) 统括 – узагальнення:

讲文明 *jiǎngwénmíng* дотримуватись культури поведінки, 讲礼貌 *jiǎnglǐmào* ввічливості, 讲卫生 *jiǎngwèishēng* правил гігієни, 讲秩序 *jiǎngzhìxù* порядку, 讲道德 *jiǎngdàodé* моралі → 五讲 *wǔjiǎng* п'ять заповідей;

开口呼 *kāikǒuhū* рима відкритого рота, 齐齿呼 *qíchǐhū* рима розтягнутого рота, 合口呼 *hékǒuhū* рима закритого рота, 撮口呼 *suōkǒuhū* рима стягнутого рота → 四呼 *sìhū* чотири ступеня відкритості голосних звуків у складі [Hou Min 1997, 65].

Інший дослідник Цзен Цзяньпін відповідно до структури слова висунув власну класифікацію складноскорочених слів (які він називає 缩略语) [Zeng Jianping 2003, 58]:

1) 分合式 *fēnhéshì* – словоскладання з двох чи трьох слів, якщо ж у них є однакова складова морфема, то морфемі, що не є однаковими поєднуються, а одна спільна морфема додається до них, і відповідно прибирається та, що повторювалася двічі, наприклад: 零件部件 *língjiàn bùjiàn* → 零部件 *língbùjiàn* деталі, комплектуючі; 动植物植物 *dòngwù zhíwù* → 动植物 *dòngzhíwù* флора й фауна [Zeng Jianping 2003, 58];

2) 缩合式 *suōhéshì* – скорочення слова на одну морфему, при якому залишаються семантично головні одиниці, наприклад: 医疗效果 *yīliáo xiàogǎo* → 疗效 *liáoxiào* ефективність лікування, 科学研究 *kēxué yánjiū* → 科研 *kēyán* наукове дослідження [Zeng Jianping 2003, 58];

3) 数字式 *shùzìshì* (спосіб скорочення, при якому в складі слова з'являються цифри) – поділяється на два види:

а) цифра + морфема, спільна для слів, що поєднуються, наприклад, 农业现代化 *nóngyè xiàndàihuà* модернізація сільського господарства, 工业现代化 *gōngyè xiàndàihuà* модернізація промисловості, 科学技术现代化 *kēxué jìshù xiàndàihuà* модернізація науки й техніки, 国防现代化 *guófáng xiàndàihuà* модернізація оборони → 四个现代化 *sìgèxiàndàihuà* чотири модернізації;

б) цифра + морфема, які відсутні в складі слів, що скорочуються, наприклад, 四季 *sìjì* чотири пори року (春 *chūn* весна, 夏 *xià* літо, 秋 *qiū* осінь, 冬 *dōng* зима), 三座大山 *sān zuòdàshān* три види правління, під час яких відбувалося пригнічення народу (帝国主义 *dìguózhǔyì* імперіалізм, 封建主义 *fēngjiànzhǔyì* феодалізм, 官僚资本主义 *guānliáo zīběnzhǔyì* бюрократичний капіталізм) [Zeng Jianping 2003, 58];

4) 局部式 *jùbùshì* – частина слова, що скорочується, прибирається, наприклад, 小口径步枪 *xiǎokǒu jìngbùqiang* → 小口径 *xiǎokǒu jìng* малокаліберний пістолет, 清华大学 *qīnghuá dàxué* → 清华 *qīnghuá* університет Цінхуа [Zeng Jianping 2003, 58].

Відомі мовознавці Хуан Юаньлун та Гао Шиван складноскорочені слова поділяють на [Huang Yuanlong 2008, 127; Gao Shiwang 2010, 128]:

1) 截取型 *jiéqǔxíng* відкидання:

中国同盟会 *zhōngguó tóngménghuì* → 同盟会 *Tунменхуй* (союзна ліга);

复旦大学 *fùdàn dàxué* → 复旦 *Фуданьський університет*;

中国人民解放军 *zhōngguó rén mǐn jiěfàng jūn* Народно-визвольна армія Китаю → 解放军 *jiěfàng jūn*.

2) 缩合型 *suōhéxíng* скорочення:

清理仓库 *qīnglǐ cāngkù* → 清仓 *qīngcāng* інвентаризувати та перевіряти запаси складу;

电影明星 *diànyǐng míngxīng* → 影星 *yǐngxīng* кінозірка;

师范学院 *shīfàn xuéyuàn* → 师院 *shīyuàn* педагогічний інститут;

人民警察 *rénmín jǐngchá* народна міліція → 民警 *mínjǐn*.

3) 概括型 *gàikuòxíng* узагальнення:

身体好 *shēntǐhǎo* мати хороше здоров'я, 学习好 *xiéxíhǎo* добре навчання, 工作好 *gōngzuòhǎo* добре працювати → 三好 *sānhǎo* “три добре”;

广东 *guǎngdōng* провінція Гуандун, 广西 *guǎngxī* провінція Гуансі → 两广 *liǎngguǎng* обидві провінції Гуандун та Гуансі.

Китайські лінгвісти Люй Шусян та Ван Літін зазначають, що дані моделі скорочення слів існували ще здавна, наприклад [Lü Shuxiang 1952, 59; Wang Liyan 1998, 3]:

南朝 *náncháo* Південні династії, 北朝 *náncháo* Північні династії → 南北朝 *nánběicháo* епоха Південних та Північних династій;

新唐书 *xīntángshū* “Нова книга Тан”, 旧唐书 *jiùtángshū* “Стара книга Тан” → 新旧唐书 *xīn jiù tángshū*;

前藏 *qiánzàng* Передній Тибет, 后藏 *hòuzàng* Задній Тибет → 前后藏 *qiánhòu cáng* Передній та Задній Тибет.

Відомий мовознавець Ян Цзяньго пропонує класифікувати словоскорочення на 固定简称 *gùdìngjiǎnchēng* усталені скорочення та 临时简称 *línshí jiǎnchēng* тимчасові скорочення [Yang Jianguo 2007, 75]. До усталених скорочень він відносить слова, які після процесу спрощення (тобто скорочення) використовуються в якості усталених слів і продовжують існування після вилучення з контексту (наприклад, 平米 *píngmǐ* квадратний метр → 平方米 *píngfāngmǐ*, 非典 *fēidiǎn* атипічна пневмонія → 非典型肺炎 *fēidiǎnxíngfèiyán*) [Yang Jianguo 2007, 75], у той час як тимчасові скорочення – певні слова й словосполучення, скорочену форму яких майже неможливо зрозуміти без контексту, тобто ці слова є прив'язаними до тексту (наприклад, 讲文明 *jiǎngwénmíng* дотримувати культури поведінки, 讲卫生 *jiǎngwèishēng* правил гігієни, 讲科学 *jiǎng kēxué* навчати науки, 树新风 *shù xīnfēng* пропагувати новий стиль → 三讲一树 *jiǎng sān yī shù* три правила, яких треба дотримуватися й одне пропагування; 中华人民共和国 *zhōnghuá rénmín gònghéguó* Китайська Народна Республіка, 老挝人民民主共和国 *wǒ rénmínmínzhǔ gònghéguó* Лаоська Народна Демократична Республіка → 双方 *shuāngfāng* обидві сторони) [Yang Jianguo 2007, 75].

Отже, явище скорочення доволі поширене в китайській мові, на нього зовсім нещодавно звернули увагу китайські дослідники, хоча воно існувало ще здавна. Різні дослідники дотримуються різних точок зору щодо розмежування чи поєднання понять 简称 та 缩略语, і пропонують власні класифікації явища скорочення, які є досить цікавими для вивчення, а інколи й суперечливими.

ЛІТЕРАТУРА

Chen Wangdao. **Xiucixue fafan**. – Shanghai: Shanghai jiaoyu chubanshe, 2001.

Cheng Rong. Shitan ciyu suolüe // **Yuwen jianshe**. – 1992. – № 7.

Hou Min. Shilun suolüeyu jiqi guifan wenti // **Riben xian lixinxiniao nüzi duanqi daxue «yanjiu jiyao»**. – 1997. – № 34.

Huang Yuanlong. Ye tan xianai hanyu suolüeyude gouzao yuanze // **Sui hua xueyuan xuebao**. – 2008. – № 4 (28).

Gao Shiwang. Xiandai hanyu tongyin suolüeyu tansuo // **Bohai daxue xuebao (Zhhexue shehui kexueban)**. – 2010. – № 4.

-
- Guo Liangfu. Lun suolüe // **Zhongguo yuwen.** – 1982. – № 2.
- Li Xizong, Sun Lianfen. **Lüeyu shouce: Lun lüeyu.** – Shanghai: Zhishi shubanshe, 1986.
- Lü Shuxiang. **Yufa xiuci jianghua.** – Dalian: Liaoning jiaoyu chubanshe, 1952.
- Lü Shuxiang, Zhu Dexi. **Yuyan xiuci jianghua.** – Beijing: Zhongguo qingnian chubanshe, 1952.
- Ma Qingzhu. Suolüeyude xingzhi, yufa gongneng he yunyong // **Yuyan jiaoxue yu yanjiu.** – 1987. – № 3.
- Min Hualong. Lun “Jianlüeyu” // **Nanjing shidaxuebao (Shehuikexueban).** – 1984. – № 1.
- Wang Liyan. **Suolüeyu.** – Beijing: Xinhua chubanshe, 1998.
13. Xia Zhengnong. **Cihai suoyinben.** – Shanghai: Shanghai cishu chubanshe, 1999.
- Xiandai hanyu cidian** // [Zhongguo shehui kexueyuan yuyan yanjiu suocidian bianji shibian]. – Beijing: Shangwu yinshuguan, 2002.
- Xiandai hanyu suolüeyu cidian** // [Zhong Jialing]. – Shandong: Qilu shushe, 1986.
- Yin Zhiping. Gouzao suolüeyude fangfa he yuanze // **Yuyan jiaoyuxue yu yanjiu.** – 1999.
- Yang Jianguo. Hanui jianchengde chubu kaocha // **Yuyan jiaoxue yu yanjiu.** – 2007. – № 6.
- Zeng Jianping. Hanyu suolüeyu jiqi fanyi // **Zhongguo keji fanyi.** – 2003. – № 2 (26).
- Zhang Xiaoke. Xiandai hanyu suolüeyu xinlun // **Guangxi minzu xueyuan xuebao (Zhexue shehui kexueban).** – 2004. – № 3 (26).
- Zhongguo dabaikeshu: Yuyan wenxue juan** // [Xu Weicheng zongbianji]. – Beijing: Zhongguo dabaikeshu chubanshe, 2002.